

RUMOLDUS COLIBRANT, EERSTE ABT VAN POSTEL, († 1626) EEN FIGUUR UIT DE PREMONSTRATENZER REFORMATIE

Summarium.

Usque modo notitia Rumoldi Colibrant, primi abbatis Postulani, insufficienter ad nos pervenit.

Novis documentis vitam ejus illustrantibus, apparuit nobis tanquam veterum consuetudinum abbatiæ suæ Floreffiensis acerrimus defensor, equidem reluctantæ abbate ejus, Guilielmo Dupaix, qui satis imprudenter communitatem bonorum invehere satagebat, loco divisionis bonorum in mensam abbatialem et mensam conventus. Exinde depositus est ex officio suo supprioris, sed Dominum Praemonstratensem faventem invenit. Electione autem abbatiali habita Floreffiae, anno 1578, suffragiis confratrum primum locum obtinuit, rex vero Hispaniae alium nominavit. Eodem cum successu favorem suffragiorum obtinuit in electionibus, annis 1592 et 1607 habitis, quin tamen favor regius eum ad infulas destinaverit.

Interim provisor effectus est cœnobii Postulani, et conatibus suis hanc domum a tutela abbatiæ Floreffiensis immunem reddidit, primusque abbas Postulae renuntiatus est. Obiit 13 Octobris, anno 1626, annos natus 82.

Wie in de reeks abtportretten der abdij van Postel heeft gezien het portret van den eersten abt, Rumoldus Colibrant; van dien ouden man heeft gezien de zachte oogen, het milde gelaat en de weifelende handen, en heeft gelezen de wereldvreemde kenspreuk van zijn familie: *A Te quid volo*, zal bij zichzelf hebben gedacht: ziedaar iemand op wie de "fides et lenitas" uit het Oud-Testament is toe te passen. En, als hij bovendien heeft gelezen de doorvoelde lofwoorden, welke Leonardus Lessius in de voorrede van een zijner werken over Colibrant schrijft ¹⁾, zal hij met nog méér overtuiging Colibrant gaan houden voor iemand, over wie veel seniele goedheid met het vorderen der jaren is gedaald.

Hij vergeet inmiddels dat Colibrant in zijn jeugdiger ouderdom

¹⁾ L. Lessius, S. J., *Hygiasticon seu vera ratio valetudinis conservandæ*. Antwerpen, Plantijn, 1613. De opdracht is bestemd *Admodum Reverendo in Christo Patri D. Rumoldo Colibrant, Praeposito Postellano*. Colibrant was toen bijna 70 jaar. Hij zou den ouderdom van 82 bereiken.

niet was zooals in zijn ouden dag ; en dat hij over een lange loopbaan is geweest een strijdvaardig, wakker man-van-de-voorposten.

Niet alleen om dit aan te toonen, werd dit artikel geschreven. Want Colibrant's curriculum vitae was totnutoe slechts gedeeltelijk bekend ²⁾, en die vaardige wakkere man is bovendien oprecht een figuur in de norbertijner reformatie van circa 1574. Ik hoop dat wat hier volgt, zal bijdragen niet alleen tot 'n aanvulling van een gedeeltelijk onbekenden levensloop, doch vooral tot betere kennis van een niet voldoende gewaardeerde periode uit onze geschiedenis ³⁾.

1. Colibrant contra prelaat Dupaix.

Rumoldus Colibrant stamde uit een zeer aanzienlijke familie van antwerpsche patriciërs. Hendrik Colibrant was burgemeester te Antwerpen in 1435. De latere prelaat van Postel werd geboren te Leuven in 1544. Zijn broer Joris werd Jezuiet ; zijn broer Jan huwde ; Anna, zijn zuster, huwde met jonker Libertus du Fresne, heer van Coolput, stadhouder van de leenen en drossaard van het land van Duffel, later hoofdschout van Mechelen ⁴⁾. Rumoldus ging zich als religieus aanbieden in de abdij van Floreffe, waar hij in 1562 door prelaat Willem Dupaix werd aanvaard ⁵⁾. Zoon van 'n voor-aanstaande familie, had hij alvast een verzorgde opvoeding genoten; het blijkt echter niet dat hij aan een universiteit graden behaalde ⁶⁾.

In de abdij van Floreffe werd Colibrant, even na voleinding van zijn vormingsjaren, belast met verschillende verantwoordelijke ambten. Circa begin 1571 benoemde prelaat Dupaix hem tot novitiemeester ; en, vier jaar later, tot supprior ⁷⁾. De ernstige, sterke

2) Th. I. Welvaarts, *Postels biographisch Woordenboek*, bl. 74. Brecht, 1892.

3) Onze documentatie voor dit artikel komt hoofdzakelijk uit het Alg. Rijksarchief te Brussel, *Papiers d'Etat et de l'Audience*, in de afdeeling : *Enquêtes ecclésiastiques*. Het in dit artikel gebruikte sigle ARB, Pap. E. Aud. beteekent : Alg. Rijksarch. Brussel, *Papiers d'Etat et de l'Audience*.

4) Th. I. Welvaarts, *Geschiedenis der Abdij van Postel*, dl. II, bl. 300. Turnhout, 1879 aangevuld door den particulieren stamboom der familie Rombauts (Itegem), die van L. du Fresne-Colibrant afstamt.

5) J. Barbier, *Histoire de l'abbaye de Floreffe*, 2de uitg., dl. I, bl. 296. Namen, 1892.

6) Over Colibrant's wetenschap wordt met de meeste waardeering gesproken (zie o. m. ARB, *l. c.*, reg. 908, f. 103 r°, 112 r° en 117 r°) ; over akademische graden wordt echter niets gezegd, terwijl dit voor de anderen religieuzen niet wordt verzuimd.

7) Colibrant zelf : ARB, *l. c.*, reg. 908, f. 106 r°.

kwaliteiten, die hem over zijn gansche leven zouden blijven en steun in zijn ondernemingen en onderpand van sukses, hadden hem inmiddels door zijn confraters doen achten : algemeen loofden hem dezen als een " homme docte et littéraire " ; " homme prudent et saige " ; " en doctrine, moers et conversation exemplaire " , en welke altijd eerst en laatst was in de kerk ⁸⁾. Ook prelaat Dupaix, zelf een intellectueel, blijkt in hem aanvankelijk niet-gering vertrouwen te hebben gehad, en belastte hem met de educatie van een zijner neven ⁹⁾.

In de jaren, toen Colibrant te Floreffe novitiemeester was, gebeurde evenwel in de Orde van Premonstreit een feit, dat zoowel op de levensontwikkeling der gansche Orde in de Nederlanden als op het leven van Colibrant zelf een grooten invloed zou doen voelen: nl. het zg. Nationaal Kapittel der nederlandsche Premonstratenzers, in de abdij van Park gehouden, 15-18 Februari 1572 ¹⁰⁾.

Totdantoe was het in haast alle abdijen een onheugelijke gewoonte geweest aan de religieuzen onder een of anderen vorm een peculium toe te staan. Strenge communitas bonorum was, buiten de abdij van Park, toen in geen enkele nederlandsche abdij bekend. Om nu niet verder dan over de abdij van Floreffe te spreken : het was er gewoonte aan de religieuzen jaarlijks om in hun kleeding te voorzien vijftien florijnen te geven alsmede de toelating tot hetzelfde doel aan te wenden de aalmoesen welke ze eventueel zouden ontvangen voor het opdragen van H. Missen. Waar echter dit bedrag moeilijk toereikend bleek, was het nog gewoonte voor de kleeding aan te wenden, geheel of gedeeltelijk, de waarde van vijf potten wijn, waarop elk religieus-priester wekelijks recht had ¹¹⁾.

In het Nationaal Kapittel van Park echter werd tegen dergelijke gebruiken door radikale maatregelen ingewerkt. Verboden werd voortaan de goederen van den abt en van het konvent apart te houden ¹²⁾. Verboden werd eveneens de stipendia van H. Missen voor persoonlijk gebruik aan te wenden ¹³⁾ ; item een deel der pitanties (wijn e. d.) voor te behouden voor een of ander persoonlijk gebruik. Met één woord, de te Floreffe bestaande gebruiken werden

8) Getuigenissen van den supprior, *ibid.*, f. 103 r^o ; oud-cantor Jannequin, f. 108 v^o ; en anderen, ff. 109 r^o, 112 r^o, en 117 r^o.

9) Getuigenis van den supprior, *l. c.*

10) Vgl. wat we vroeger over dat Nat. Kap. schreven *A Praem.*, dl. I [1925], bl. 255 vlgg.

11) Getuigenis van den lateren abt Hendrik van Eersel : *ARB, ibid.*, f. 112 v^o

12) Art. 1 der dekreten.

13) Art. 2.

haast uitdrukkelijk door het Kapittel afgekeurd. En prelaat Dupaix, praeses van het Kapittel en Visitator (met de opdracht de uitgevaardigde dekreten overal stipt te doen naleven) kon vanzelfsprekend niet anders dan in zijn abdij de noodige veranderingen opleggen.

Einde 1573-begin 1574 schijnt Dupaix de noodige maatregelen te hebben getroffen. De zaak werd voortaan als volgt geregeld: de prelaat zelf zou alle kleedingstukken aan zijn religieuzen geven, communiter; doch de religieuzen zouden niet meer mogen houden de vroegere vijftien florijnen noch de eventueele stipendia; en bovendien zou hun vroegere portie wijn met één derde verminderd worden ¹⁴⁾.

Of de nieuwe schikking bij iedereen welkom was? Wie zou durven ja antwoorden? Doch ze werd zonder veel tegenstribbelen aanvaard; en ruim twee jaar ¹⁵⁾ werden de kleedingstukken communiter aan de religieuzen door den abt bezorgd.

Doch langzamerhand was in het konvent ontstaan een met elken dag groeiende ontevredenheid. Verschillende religieuzen meenden door de nieuwe schikking verongelijkt te wezen doordien de verdeling van de kleedingstukken, wat kwaliteit evenzeer als kwantiteit betrof, erg partijdig werd gedaan. De ontevreden verzochten — volgens de goede gebruiken — hun prior, Gillis Daischelet ¹⁶⁾ de reklamaties aan den prelaat over te maken; doch de prior weigerde. Het groeiende verzet werd hierdoor vanzelfsprekend nijdiger en koppiger, v.n. nadat de supprior Colibrant zich als 't ware aan het hoofd der malcontenten had geplaatst. Bijzonderheden over den "strijd" zijn schaars te vinden, doch zijn trouwens overbodig, omdat iedereen zich best kan indenken in de gebeurtenissen en in hun verloop. Het kwam zoover dat prelaat Dupaix meende de zaak te moeten beslechten met een autoritaire beslissing: 'n mooien voormiddag kwam hij in de kapittelzaal; en, na een toespraak waarin hij zoowat had samengelezen alle grieven tegen supprior Colibrant, ontzette hij dezen uit zijne functie.

Colibrant was evenwel niet de man om te capituleeren wanneer hij zoowat had samengelezen alle grieven tegen supprior Colibrant,

14) Getuigenissen van verschillende religieuzen, o. m. provisor Regnard, *l. c.*, f. 117 r°; vooral van van Eersel, *ibid.*, f. 112 v° en 113 r°.

15) Getuigenissen van provisor Regnard en van Eersel, *l. c.*, f. 117 r° en 112 v°.

16) Daischelet was in dezen tijd (1576) circa 36 jaar oud; sinds 7 jaar prior; was vroeger negen maand circator en twee jaar supprior geweest. Aldus verklaart hijzelf, *l. c.*, f. 102 r°.

steun van de religieuzen, sloeg hij beroep in bij abt-generaal Despruets. Na onderzoek, werd prelaat Dupaix in het ongelijk gesteld : bevel werd hem gegeven de oude pacifieke regeling der kleeding terug in te voeren en Colibrant óf in zijn ambt te herstellen óf een andere aanzienlijke functie te geven. En, omdat wel iedereen inzag dat tusschen Dupaix en Colibrant voortaan alle hartelijke samenwerking onmogelijk zou zijn en diensvolgens zijn herbenoeming tot supprior niet te wenschen, werd de volgende oplossing aanvaard : hij ontving een bediening, welke hooger in aanzien stond dan de functie van prior ¹⁷⁾ en werd pastoor te Sorre-St-Géry ¹⁸⁾.

Colibrant verliet aldus de abdij met de bijna eensgezinde sympathie van alle zijn confraters.

In zijn parochie begon hij dadelijk te arbeiden met de bekwame doortastendheid die hem kenmerkte : na pas een jaar had hij het gedaan gekregen de goederen van zijn kerk te vermeerderen en een nieuwe tiendenschuur te bouwen ¹⁹⁾.

Trouwens, de incidenten van het " geding " Dupaix-Colibrant werden dra vergeten. Denk even dat we 1576 schrijven. De rebellie der Nederlanden tegen Spanje begon toen volop. Het is hier niet de plaats in bijzonderheden voor te houden hoe de abdij van Floreffe erbij haar aandeel had. Wat Dupaix en Colibrant betreft, beiden werden dra door de onbetrouwbare troepen van beide partijen gedwongen hun gewoon arbeidsterrein te verlaten : Dupaix nam de wijk naar Luik, waar hij op 7 November 1578 overleed ²⁰⁾; Colibrant moest zijn parochie verlaten en kwam, zooals verschillende van zijn confraters-pastors, terug naar het konvent te Floreffe. Hij verbleef daar toen de tijding van Dupaix' dood toekwam ²¹⁾.

17) Brief van pastoor Gellius : ARB, *l. c.*, reg. 915, f. 45.

18) Over gansch dezen strijd is de hoofdbron de informatie van de abtsverkiezing, genomen na Dupaix' dood, in Dec. 78, circa twee jaar na de gebeurtenissen. Haast alle religieuzen weten er iets over mede te deelen. Colibrant zelf geeft ervan de substantie. De beide voornaamste, want volledige, testimonia zijn die van : 1° den lateren prelaat van Eersel, *l. c.*, reg. 908, f. 112 v°-113 r° ; en, 2° van den sekretaris van den abt, J. vander Linden, *ibid.*, f. 118. Brieven of oorspronkelijke stukken van Generaal Despruets over deze ruzie hebben we niet gevonden.

19) Getuigenis van den supprior, en van den circator (*ibid.*, f. 103 r°, 113 r°) en van vele anderen.

20) J. Barbier, o. c., dl. I, bl. 292.

21) ARB, *l. c.*, reg. 908, f. 116 r°. Over de geschiedenis van Floreffe in die maanden zullen we méér inlichtingen geven in een thans in bewerking zijnd

2. De prelaatsverkiezing van 1578.

Dupaix was dood. Een nieuw prelaat moest verkozen worden.

De abdij van Floreffe, waar de partij der rebellen op het oogenblik (December 1578) haast geen aanhangers meer vond, was vanzelfsprekend bereid de verkiezing te laten gebeuren voor commissarissen van het landsbestuur. En, waar prior Daischelet, even voor Dupaix' dood naar Luik geroepen, nog niet was teruggekeerd, werden uit naam van het konvent Colibrant en de supprior, Michiel van Namen, afgevaardigd om bij Alexander Farnese, prins van Parma, de noodige voetstappen te doen. Op 19 November benoemde de prins tot commissarissen voor de verkiezing Jan van Stryen, bisschop van Middelburg, p. t. te Namen verblijvend, en raadsheer Hannon ¹⁾. Op 27 November kwamen Colibrant en de supprior de benoemingsbrieven te Namen aan Stryen overhandigen; waarna, mede nadat de prior te Luik en de verspreide religieuzen waren verwittigd geworden, de datum voor het begin der verkiezing werd vastgesteld op 12 December ²⁾. Daischelet was inmiddels uit Luik overgekomen.

Voor de verkiezing kon beginnen, gebeurde evenwel een incidentje, dat op de beslissing der beide commissarissen niet zonder invloed zou wezen.

Men weet dat sinds jaren tusschen het centrale Ordebestuur te Prémontré en het gouvernement van den koning in de Nederlanden een controverse aan de gang was. Terwijl de koning beweerde, op grond van een pauselijk privilegium, zelf te mogen de abten benoemen na voorafgaande bij de religieuzen genomen informatie, beweerde de Abt-Generaal dat de koning in deze zijn rechten alleszins te buiten ging, en bedoeld privilegium alléén had uitgelokt om op de abdijen bij gelegenheid der abtsverkiezingen jaarlijksche geldsommen te kunnen opleggen. Generaal Despruets, wakker als niet één ander, had het niet bij ijdele woorden gelaten, en had zoopas (Mei 1578) zelf te Rome van Paus Gregorius XIII volledige goedkeuring van alle privilegia der Orde gaan bekomen ³⁾.

proefschrift over de rol der zuid-nederlandsche premonstratenzer abdijen in den opstand tegen Spanje.

1) *Au camp à Bouges lez Namur, le xix de novembre 1578.* ARB, I. c., reg. 908, f. 97 r^o.

2) *Ibid.*, f. 97 r^o-98 v^o.

3) Deze controverse heeft grooter belang dan bij het eerste oogenblik zou kunnen schijnen. We geven ervan hier alleen de essentieele trekken; en zullen haar in den breede hernemen in het evenvermeld proefschrift.

Den dag waarop Colibrant en van Namen bij Farnese de zaken der verkiezingen gingen regelen (19 Nov.) schreef abt-generaal Despruets, die tevens vader-abt van Floreffe was, uit Prémontré een brief waarin hij den prelaat van Leffe delegeerde om de verkiezing te Floreffe voor te zitten, en tevens de religieuzen aanzette een waardige keuze te doen. Drie dagen later (22 Nov.) schreef hij een nieuwen brief om nog nader de zaak te bepalen; hij ontkende o. m. aan den koning alle recht in de verkiezing tusschen te komen en dreigde met den kerkban ⁴⁾. Onnoodig te zeggen dat dit factum niet weinig verslagenheid verwekte onder de voor de verkiezing klaarstaande religieuzen. Evenwel, toen Stryen en Hannon prior Daischelet naar zich riepen om even over die zaak te "praten" en aan den prior voorhielden dat de koning alleen recht had en niet de abt van Prémontré omdat ... alle privilegia der Orde door het Concilie van Trente afgeschaft waren, verklaarde de prior zich dadelijk akkoord met hun uitleg en beloofde om de brieven van den generaal niets meer te geven ⁵⁾. Ik zei: het incidentje zou niet zonder invloed wezen op de beslissing der commissarissen. Daischelet werd hun vanzelfsprekend met één slag bovenst sympathiek.

De informatie voor de verkiezing begon dan te Floreffe op 13 December. Slechts 27 religieuzen kwamen kiezen; anderen kozen per brief; terwijl nog anderen wegens de troebelen niet konden worden bereikt of niet aan de kiezing konden of wilden deelnemen.

De stemmen waren vrijwel verdeeld. Op een totaal van 34 uitgebrachte stemmen behaalde Prior Daischelet 5 eerste, 4 tweede en 1 derde stem; terwijl Colibrant 8 eerste, 6 tweede en 4 derde stemmen behaalde; en Jan Banchet, oud-prior, thans pastoor de Trésignies 7 eerste en 3 tweede. Na hen kwamen provisor Regnard en Simonart, magister te Postel, elk met 3 eerste stemmen. Colibrant was als eerste kandidaat uitgebracht geworden o. a. door supprior Michiel van Namen en door provisor Regnard.

De verschillende kandidaten werden door hun onderscheiden kiezers met de meest vleende beoordeelingen vooropgesteld. Daischelet wordt geheeten "pacifique, exemplaire et bon gouverneur"; "man van discipline, gemaakt om te regeeren", enz.; terwijl provisor Regnard even laat opmerken dat hij af en toe "faict bonne chière; quant il est temps; néantmoins sans scandal" ⁶⁾. Haast hetzelfde goeds wordt gezegd over Banchet. Colibrant wordt nog

4) Beide brieven staan ARB, *l. c.*, 908, ff. 93 r^o en 95 r^o.

5) ARB, *ibid.*, f. 101 v^o; verder ff. 119 v^o en 121 v^o.

6) *L. c.*, f. 105 r^o en 117 r^o.

aangeprezen met de verschillende epitheta die we reeds bij het begin van dit artikel hebben medegedeeld. Aan zijn "opstand" tegen Dupaix werd natuurlijk herhaald herinnerd, doch meestal tot zijn eer, want het groote aantal der religieuzen bleef hem er om dankbaar. Enkelen nochtans bleken hem niet goedgezind te zijn en wisten te vertellen dat hij van verstand niet heelemaal normaal bleek te zijn: dat hij verschillende keeren had aanvallen gehad van een vreemde ziekte die hem momenteel zijn verstand deed verliezen, en hem onsamenvangende dingen deed zeggen ⁷⁾. Doch in hoofdzaak bleek hoezeer Colibrant de meestbegunstigde kandidaat was en hoezeer zijn confraters hem de gebeurtenissen van voor twee jaar wilden vergelden.

Stryen en Hannon, de beide commissarissen, oordeelden er echter niet zoo over. In hun verslag, dd. 3 Januari 1579 te Namen geda-teerd, laten ze weten dat Colibrant en Banchet meest stemmen hebben behaald; doch dat Colibrant "a convivé avec les religieux claustrales au temps ou il estoit soubprieur et se formalisé par trop contre son prélat lorsqu'il auroit introduit la communion des biens ensuivant le saint Concile de Trente et aultres constitutions des Pères Abbez de ces Pays-Bas; et qu'il est subject à phrenésie par interval"; en dat Banchet partijganger is der rebellen. Ze stelden daarom Daischelet voor, die — na verwijdering van beide genoemde kandidaten — beter bleek dan alle andere ⁸⁾.

Daischelet werd tot prelaat benoemd door patenten van 11 Januari 1579 ⁹⁾. Colibrant, die zonder twijfel wist dat hij de voor-naamste kandidaat was, blijkt niet veel verdriet te hebben gemaakt om zijn mislukking; en ging eenvoudig terug naar zijn parochie van Sorre.

3. De prelaatsverkiezing van 1592.

Prelaat Gillis Daischelet stierf te Namen, op 25 Mei 1592, pas 50 jaar oud ¹⁾.

7) Getuigenissen van G. Roebourgh, pastoor te Thinéon en van sekretaris vander Linden. *Ibid.*, ff. 105 v° en 119 r°. Welke de ziekte precies was valt uit het verwarde getuigenis niet uit te maken: epilepsie of 'n soort hersenvliesontsteking? Men zegt dat hij tweemaal totnutoe 'n crisis kreeg. "Auroit été prins de maladie extreme jusques avoir perdu sens et mémoire et qu'il l'auroit convenu tenir et lyer", f. 105 v°.

8) *De Namur, ce troiziesme de janvier 1579*. ARB, l. c., f. 124 r°.

9) *Donné a Viset sur Meuse ce xj jour de Janvier l'an de grace XV soixante dix næuf*. *Ibid.*, f. 126.

1) J. Barbier, o. c., dl. I, blz. 304.

Tot commissarissen voor de nieuwe verkiezing werden dd. 4 Juni, benoemd abt Robert Henrion van Villers en Willem de Masnuy, voorzitter van den raad van Namen. De informatie werd gehouden te Floreffé, op 29 Juni en volgende dagen ²⁾. Het werd een vrijwel kleurloze informatie, waar 29 religieuzen hun stem kwamen uitbrengen.

Colibrant, nog steeds pastoor te Sorre-St-Géry, was inmiddels 47 jaar oud geworden; en blijkt, door zijn vijftienjaar lange afwezigheid uit de abdij, ietwat vervreemd van de belangstelling der verkiezende religieuzen. Van de bevoorrechten uit de verkiezing van 1578 bleef hij wel de nog steeds bevoorrechte. Doch gedurende de veertien jaren van Daischelet's abbatiaat waren andere "sterren" gerezen, die van de gunst van het oogenblik onvermijdelijk zouden genieten.

Hendrik van Eersel, die in 1578 circator was en alstoen over Colibrant, vóór Stryen en Hasnon, een zeer lovend encomium had gegeven, was inmiddels de favoriet geworden en haalde veruit de meeste stemmen. Hij blijkt trouwens in alle opzicht de voorkeur der religieuzen waardig te zijn geweest; en, al kozen de meesten hem omdat hij een zeer zacht man was, toch wist eenieder dat hij, als magister van Herlaimont, blijk had gegeven van niet-geringe vaardigheid in het besturen en uitbaten van een vrijwel belangrijk huis. Na hem haalde prior Karel Honoré verschillende stemmen. De volledige uitslag luidde als volgt: *

Prior Karel Honoré	5 eerste, 1 tweede en 5 derde;		
W. vander Linden, past. Framerie	3	1	2
J. Banchet, past. Tresignies	0	4	2
A. Lanckart, past. Farcine	2	1	3
R. Colibrant	3	1	5
H. van Eersel	12	11	2
W. Mol, mag. te Postel	2	0	3
A. v. Wanze, past. Senenne	3	6	5.

In hun verslag schreven de commissarissen dat Eersel véél stemmen heeft, e. w. van jonge religieuzen v. n. omdat hij "douceur et bénignité" bezit. De beide op hem volgende, Honoré en Wanze, blijken even bekwaam: vooral Wanze, dien de overleden abt voor zijn opvolger had verlangd. Verder gaven ze geen bescheid ³⁾.

Iedereen, die ietwat vertrouwd is met de gebruiken van den tijd,

2) De akten der informatie staan ARB, l. c., reg. 911, f. 151 en vlgg. De bij de informatie hoorende correspondentie staat echter *ibid.*, reg. 915, f. 39 vlgg.

3) *De Namur, ce ix de Juillet 1592.* ARB, l. c., reg. 915, f. 26.

weet dat de kandidaten, na de indiening van het verslag der commissarissen, alle beschikbare middelen van voorspraak en beloften aanwendden om de benoeming in hun voordeel te doen gelukken. Ditmaal echter zou te Floreffe echt een tweestrijd worden geleverd tusschen een al te voortvarend kandidaat enerzijds en anderzijds tusschen het major et sanior pars der religieuzen.

Zooals gemeld, had prior Karel Honoré vijf eerste stemmen gehaald. In de informatie wordt hij voorgesteld als een man van circa 38 jaar, die sinds twee jaar prior was ; die steeds had bekend gestaan als een uiterlijk slijk personage, doch eventjes "adonné au vin" bleek te zijn ⁴⁾. Wat men echter niet had gezegd : prior Honoré was een tot de uitersten heerszuchtig man ; en hij zou door alle middelen beproeven de benoeming tot zijn voordeel te doen beslissen.

Het verslag der commissarissen, zoo zegden we, had niet bepaald één kandidaat tot de benoeming voorgesteld. Dit feit maakte de taak der heeren van den Geheimen Raad te Brussel niet weinig moeilijker, en schonk tevens aan de verscheiden ambities méér ruimte en meer vrijheid.

Reeds voor het einde der informatie waren bij de heeren van den Geheimen Raad een paar aanbevelingen binnengelopen. De prinsbisschop van Luik, Ernest van Beieren, had door brief van 30 Juni den prins van Parma verzocht tot prelaat van Floreffe te benoemen den religieus Jan van Dinter, welke jarenlang pastoor had geweest in een parochie van het prinsbisdom ⁵⁾. Tevens had een ander religieus, Jan Jehuche van Floreffe, pastoor te Beaumont, einde Juni aan praeses Richardot een brief gestuurd met het min of meer verholten doel zichzelf tot prelaat te doen benoemen ⁶⁾. Beide deze stukken hadden echter wel niet veel invloed op de leden van den Geheimen Raad, welke inmiddels dadelijk waren begonnen de stukken der informatie te onderzoeken.

Reeds op 15 Juli schreef Assonleville aan den prins van Parma

4) Getuigenis van Adr. van Wanze, l. c., reg. 911, f. 158 v°.

5) *Di Liege l'ultimo di Jungno 1592*. Prinsbisschop Ernest verzoekt, zooals verschillende *gentilhuomini mei vasalli* verlangen, Jan van Dinter tot prelaat te benoemen. Brief gericht tot Alexander Farnese. Origineel, in de italiaansche taal : ARB, l. c., reg. 915, f. 39.

6) fr. Jehan Jehuche verzoekt praeses Richardot hem tot prelaat van Floreffe te benoemen of hem althans te gunnen *la disme de Beaumont*, die eigendom is van den abt van Floreffe, *attendu quil na aultre provision de vivre que ses offrandes et advenaz quotidiens*. Origineel, *ibid.*, f. 20.

dat van Eersel de te benoemen kandidaat bleek; waar echter de prins met zijn gevolg in die dagen te Spa verbleef, zou het niet moeilijk wezen persoonlijk over een of ander kandidaat verdere inlichtingen in te winnen ⁷⁾).

Heeft de prins van Parma alstoen een of ander der Floreffianses naar Spa geroepen? In elk geval, rond half Juli werd de argwaan der religieuzen gewekt, en werd uit naam van het groote deel der religieuzen door den latinist en latijnschen dichter Gaspar Gellius, pastoor te Lagemierde, een brief aan Richardot gericht ⁸⁾

Inmiddels had evenwel prior Honoré zijn aktie begonnen. Goed-bevriend met verscheiden hoogere officieren uit Farnese's omgeving, wist hij dra de noodige wegen te vinden om zijn stem te doen klinken bij de personen van wie tenslotte de benoeming afhing. En, om alle eventueele bezwaren vooraf te ontzenuwen, liet Honoré als hoofdreden voor zijn benoeming deze gelden: dat de overleden prelaat alleen door den dood was verhinderd geworden hem tot zijn abtelijk coadjutor te doen benoemen. Valsche bewering; doch ze deed blijkbaar wonderen in de militaire omgeving van Farnese, omgeving waar Honoré toegewijde vrienden telde.

Het hoeft wel geen betoog dat de Floreffianses al hun verontwaardiging voelden opbruischen toen ze Honoré's gedragingen vernamen. In elk geval, ze lieten geen middel ongebruikt om aan te toonen hoezeer de prior de omgeving van Farnese had om den tuin geleid. Door tal van officieele en particuliere brieven lieten ze betoogen dat prelaat Daischelet, wel verre van den prior te bestemmen tot zijn coadjutor, vast besloten was hem om zijn onbekwaamheid en zijn lichtzinnigheid af te zetten. En, om hun stem te doen hooren bij Farnese, aarzelden ze niet een afgezant naar Spa te sturen, met opdracht alles in het werk te stellen om Honoré's opzet te verijdelen ⁹⁾).

7) *De Bruxelles, ce 15 juillet 1592.* Assonleville aan Parma. Meent dat Eersel moet vooropstaan. Durft echter niet beslissen omdat de commissarissen hem niet hebben vooropgesteld. Parma zal inmiddels wel middel weten om nader te informeren *soit en le faisant venir vers soy, ou ceux qu'elle voudroit commectre pour le veoir ou ouyr parler.* Origineel, ARB, *ibid.*, f. 28.

8) *Namurci, 16 Julij a° 1592.* Gellius aan Richardot. Uit aller naam verzoekt hij hem tot prelaat te benoemen die door het aantal stemmen en door persoonlijke hoedanigheden vooropstaat. Allen weten dat dit van Eersel is. De commissarissen hielden meer van Adr. van Wanze, pastoor te Senenne; doch die kan nooit een goed prelaat zijn. Verder, ze weten dat van Dinther, pastoor van Auvolois, aan Assonleville geschreven heeft om benoemd te worden; maar die Dinther kan evenmin dienen. Origineel: ARB, *ibid.*, f. 30-31.

9) Hier volgen de voornaamste stukken, welke deze feiten illustreeren.

Zoo talrijke en welsprekende pogingen konden natuurlijk niet anders dan vermurwen de overigens moeilijk te vermurwen kringen

1. Brief van *Leonardus Bylstain a Limborch, abbas Bellireditus* te Luik, aan Richardot. *Leodio*, 31 Julij 1592. Filius abbas van Floreffe, verzoekt hij tot abt te benoemen wie *numero et qualitate votorum* is verkozen: nl. Eersel. Hij heeft echter vernomen dat de prior te Spa door de officieren van Parma bij Parma doet aandringen. De prior is zelfs onbekwaam om prior te zijn! Het is valsch dat Daischelet den prior tot coadjutor heeft willen aanstellen. Hij, prelaat van Beaurepart, weet zéér goed dat Daischelet van plan was Honoré af te zetten en Banchet tot prior wilde benoemen. Hij sméékt, als filius abbas van Floreffe, dat Honoré niet zou benoemd worden. Origineel: ARB, *ibid.*, f. 34.

2. Brief van Gaspar Gellius, pastoor te Lagemierde, aan Richardot. *Leodij*, *ultima Julij* 1592. Hij heeft te Luik den prelaat van Beaurepart ontmoet. Hij en anderen zijn erg ongerust: ze hebben vernomen dat Honoré *per militiae principes* wil benoemd worden. Hij houdt eraan te getuigen dat Honoré door Daischelet nooit tot coadjutor werd bestemd. De abdijs zou *ad extremam ruinam* komen met zulk een prelaat. Als prior liet hij alle draden van discipline los. Daischelet was vast beslist Honoré af te zetten en Banchet te benoemen. De abt was er ziek van. De Floreffianses verlangen een prelaat, die door de stemmen der religieuzen verkozen is. Origineel, *ibid.*, f. 36.

3. *Trazegnies, le dernier de juillet*. De *court de la baronnie de Trazegnies* getuigt dat Jan Banchet, hun pastoor, voor haar verschenen is en op eed heeft verklaard dat de overleden prelaat schriftelijk en mondeling had laten weten hem prior te willen maken, omdat Honoré zijn dienst slecht deed. Maar Banchet heeft den prelaat verzocht hem in de parochie te laten waar hij nu reeds dertig jaar was. A fortiori, de abt heeft nooit eraan gedacht Honoré tot zijn coadjutor te maken. Origineel, *ibid.*, f. 38.

4. Notarieele akt, 2 Augustus 1592. Twee zusters Franciskanessen van Namen verklaren onder eed dat, voor drie maand, Daischelet in zijn ziekte *doleances et complainctes* heeft uitgesproken over prior Honoré. En dat hij zei Banchet te hebben geroepen om hem in plaats van Honoré tot prior te maken. Dergelijke dingen meer zei Daischelet aan verschillende personen terwijl de beide zusters (die hem in het huis van Floreffe te Namen verzorgden) aanwezig waren. Origineel, *ibid.*, f. 41.

5. *De Floreffe, ce ij daoust 1592*. Jan Vasseau, *maistre d'hostel* te Floreffe, verklaart den overleden abt dikwijls te hebben hooren klagen over Honoré. De abt was bovendien beslist Honoré af te zetten en Banchet te benoemen. Van Honoré coadjutor te maken is nooit spraak geweest. Origineel, *ibid.*, f. 42 r^o.

6. Vander Linden, sekretaris der abdijs, aan zijn zoon te Spa. *De Floreffe, ce ij d'aoust 1592*. Daischelet heeft aan hem dikwijls over Honoré geklaagd. Heeft Banchet geroepen om Honoré te kunnen afzetten. Banchet had eerst toegezegd: doch dan weer gevraagd op zijn parochie te blijven. Omdat de prelaat echter aandrang, had hij aanvaard te komen nadat de tiendenontvangsten zouden voorbij zijn. De abt is echter te vroeg gestorven (25 Mei). Moet Honoré benoemd worden, *l'abbave sera ruynée*, enz. Vander Linden jr blijkt naar Spa te zijn gegaan om de benoeming van Honoré te verhinderen. Enkele officieren van Parma hadden hem gezegd dat hij moest braaf zijn of dat ze hem en zijn vader zouden dooden. Vader schrijft dan maar alle aktie te staken. Trouwens, zegt hij,

van hoveligen en officieele menschen : op 1 Oktober 1592 werd van Eersel tot prelaat van Floreffe benoemd ¹⁰⁾.

Men ziet : in alle deze zaken heeft, in tegenstelling met wat in 1578 gebeurde, Colibrant niet in het middenpunt van de belangstelling en van den strijd gestaan. Evenals voor, zoo ook na deze bewogen verkiezing, ging hij voort met gerust zijn plicht van pastoor te Sorre te vervullen.

4. De abtsverkiezing in 1607.

Vijftien jaren later zou echter Colibrant nogmaals in het centrum der belangstelling komen.

Prelaat van Eersel overleed op 7 Maart 1607, na een abbatiaat van veertien jaar ¹⁾.

Colibrant was inmiddels zestig jaar oud geworden. Na jarenlang de parochie van Sorre te hebben bediend, was hij als pastoor verplaatst geworden naar Floreffe ; en was later, steeds als pastoor, te Oerle bij 's Hertogenbosch benoemd geworden ²⁾. Later, toen de magister van Postel, Willem van Mol, ziek was, werd hij aangesteld tot prior te Postel ; en, na Mol's dood, tot magister of provisor te Postel ³⁾. Daar had hij het binnen enkele jaren gedaan gekregen

Honoré zal niet benoemd worden : enkele pastoors zullen elk 100 gld. geven en desnoods iemand naar Spanje sturen om die benoeming te verijdelen. Origineel, *ibid.*, f. 43-44.

7. Gellius opnieuw aan praeses Richardot. *Ex Spa, postridie D. Laurentij* (11 Aug.) 1592. Als Honoré benoemd wordt, is Floreffe verloren. Dat hij thans prior is, moet niemand verwonderen. Onder de pastoors zijn vele oud-priors. Prior is minder dan pastoor. De prior heeft te Floreffe de 9 conventuales te regeeren : een pastoor heeft heelwat méér te doen ! Wij, die prior geweest zijn, hebben onze functie goed willen vervullen. Honoré niet. Origineel, *ibid.*, f. 45.

10) *Faict à Spa le premier doctobre 1592*. Farnese benoemt van Eersel tot prelaat van Floreffe : hij zal echter jaarlijks een pensioen van 200 gld. betalen aan vic. gen. van Linden van Luik, en een pensioen van 40 gld. aan fr. Jan Jehuche zoolang deze pastoor is te Beaumont. Nota : ARB, *ibid.*, f. 26. Kopij der patenten : ARB, *l. c.*, reg. 921, f. 242.

1) J. Barbier, o. c., dl. I, bl. 314.

2) ARB, *l. c.*, reg. 921, ff. 248 v° en 254 r°.

3) *Faict à Bruxelles... le premier juillet 1597*. Naar aanleiding van het rekwes van den abt van Floreffe aan den kardinaal-aartsbischop : dat Colibrant *deservant alors de la cure d'Oirle au quartier de Boisle ducq* is aangesteld geworden tot prior van Postel om samen met den magister (Willem Mol) het huis te besturen ; dat Mol nu overleden is, en de prelaat verzoekt Colibrant te benoemen tot Mol's opvolger en hem ervan te doen sturen *acte pertinent* : om deze redenen benoemt de kardinaal-aartsbischop Colibrant tot magister *a condition expresse que ledict Colebrant sera tenu garder et observer estroitement les*

het huis van vele schulden te verlossen en zijn sterke administratieve kennissen in hun volle vermogen te laten arbeiden ⁴⁾).

Tot commissarissen der regeering bij de informatie na den dood van prelaat van Eersel waren, dd. 12 Maart, benoemd bisschop Buisseret van Namen, prelaat Drusius van Park en raadsheer van der Burch. De informatie werd te Floreffe gehouden op 2 April en volgende dagen ⁵⁾).

Al dadelijk bleken de stemmen der 45 verkiezende religieuzen zich klaar te verdeelen over slechts twee kandidaten: prior Roberti en Colibrant. Bij den betrekkelijk jongen Roberti (35 jaar) werden vooral gewaardeerd zijn knappe kwaliteiten van administrator, welke vooral waren aan het licht gekomen gedurende de laatste vijf jaren waarin prelaat van Eersel hem haast alles had in handen gegeven. Bij Colibrant werden de zooveelste maal uitgesteld zijn sindslang erkende goede hoedanigheden en het sprekend voorbeeld van zijn loopbaan. Daar kwam thans nog bij zijn zeer gewaardeerde administratie te Postel: te moeilijker administratie naarmate ze moest gebeuren na de rampzalige rebellie en in de steeds dreigende nabijheid van de troepen der Unie ⁶⁾).

De uitslag der informatie was als volgt:

Prior Jan Roberti, 35 jaar, haalde 25 eerste, 5 tweede stemmen.

R. Colibrant, 60 jaar, haalde	17	8
-------------------------------	----	---

Theod. d'Orne haalde	1	5
----------------------	---	---

Jan Jehuche haalde	1	
--------------------	---	--

Jan Duchesne	1	
--------------	---	--

In hun verslag stelden de commissarissen Roberti voor als eersten kandidaat; e. w. omdat hij véél stemmen had gehaald en verder de tot het abbatiaat vereischte hoedanigheden bleek te bezitten. Ze lieten niettemin de gelegenheid niet voorbijgaan om, na de commissarissen in de vroegere prelaatsverkiezingen, te herhalen dat Colibrant "est aussi recommandable". Méér nog: ze schijnen iets of wat te aarzelen tusschen Roberti en Colibrant; en laten tenslotte de beslissing over aan het goeddunken van de regeering ⁷⁾).

De gebruikelijke intrigues, hoewel van een gansch anderen aard

ordonnances faictes par feue la reyne de Hongrie et de Bohême sur le faict et administratin d'icelle maison. Kopij: ARB, l. c., reg. 921, f. 244-245.

4) ARB, *ibid.*, f. 254 r°.

5) Akten: ARB, l. c., reg. 921, ff. 246-259.

6) Over Colibrant gaf zijn eigen prior Mathias Wagii een prachtig ecomium. l. c., f. 254 r°.

7) Het verslag is niet gedateerd. Werd opgemaakt rond 4 April 1607. Origineel: l. c., f. 260.

dan in 1592, zouden echter ook ditmaal bij de prelaatsbenoeming niet ontbreken.

Men weet dat, bij het oprichten der nieuwe bisdommen in de Nederlanden, de abdij van Floreffe aanvankelijk was aangewezen geworden als mensa voor den nieuwen bisschop van Namen; en dat prelaat Dupaix het "gevaar" behendig had weten af te wenden en erin was gelukt de benediktijner abdij van S. Gerard te Brogne tot mensa te doen aanduiden ⁸⁾. Brogne was echter lang niet zoo goed als Floreffe; en het moet niet verwonderen den bisschop van Namen te zien beproeven het eerste akkoord door te drijven. In de zoopas afgeloopen informatie was de bisschop van Namen een der commissarissen geweest; en hij had er, niet zonder "ontroering", vernomen dat het inkomen der abdij zomaar 1600 zakken graan en 4500 gulden bedroeg ⁹⁾. En, den eersten vrijen dag na afsluiting van bedoelde informatie, zette de bisschop zich aan 't opstellen van een brief, waarvan hij het beste resultaat verwachtte.

De dotatie van den bisschoppelijken stoel van Namen — aldus schreef de bisschop aan den praeses van den Geheimen Raad, Richardot — was allesbehalve overvloedig. Wel had de koning hem een jaargeld op de abdij van Floreffe toegekend; doch, waar de abdij van Floreffe op z'n minst tweemaal meer waard is dan die van Brogne, heeft dat jaargeldje niets te beteekenen indien men het in verband stelt met de volstrekt overvloedige middelen waarover de abdij beschikt. In de zoopas afgenomen informatie heeft de bisschop zelf kunnen vaststellen dat Floreffe zeer voorspoedig is. En, waar hij goed weet hoezeer de religieuzen van Floreffe erop staan een abt te hebben uit hun convent, meent hij niet beter te kunnen doen dan aan Richardot de tijdelijke administratie der abdij te vragen. En, als hij eenmaal deze in handen heeft, zullen de religieuzen om maar een eigen prelaat te krijgen, hem alles toegeven wat hij verzoekt ¹⁰⁾.

Had de bisschop gevoeld dat hij eventjes een impertinentie beging door voor eigen baat zaken te gebruiken, welke hij alleen uit de informatie wist? Hij zorgde er in elk geval voor zijn aanvraag bij het staatsbestuur te doen ondersteunen door den aartsbisschop van Kamerijk. Deze, door afzonderlijke brieven dd. 16 April 1607

8) J. Barbier, o. c., dl. I, blz. 282 vlgg.

9) ARB, I. c., f. 260.

10) *De vostre maison a Namur le 5 d'April 1607*. Bij 't einde van zijn brief verzoekt de bisschop Richardot alles geheim te houden, *d'autant que j'aie été commissaire*. Origineel: ARB, I. c., f. 264 r^o.

geschreven aan den goeverneur generaal en aan praeses Richardot verzocht om de abdij van Floreffe te belasten met een jaargeld van 2 à 3000 gulden ten voordeele van den bisschop van Namen ¹¹⁾.

Sterk door den steun van zijn metropoliet, begon de bisschop van Namen dadelijk te meenen dat hij niet genoeg had gevraagd. En — was het berekening om zeker te krijgen wat hij verlangde? was het overmoed? — enkele dagen na zijn eerste verzoekschrift stuurde hij een tweede met veel durvender voorstellen. Hij schrikte er zelfs niet voor terug te vragen de gansche zaak te herdoen zooals ze in 1560 was: de abdij nl. eenvoudig bij de mensa van Namen in te lijven en hem, den bisschop, tot bestendig administrator der abdij aan te stellen ¹²⁾. Even later echter, voelend wellicht dat hij te ver was gegaan, liet hij door den graaf van Egmont voorstellen, in plaats van de abdij van Floreffe, bij het bisdom te incorporeeren de proosdij van Herlaimont, welke circa 2000 gulden jaarlijksch inkomen had ¹³⁾; maatregel waarbij de bisschop, in een nieuw

11) *De Cambray, le 16 d'avril 1607*. De aartsbisschop van Kamerijk à son Alteze. Hij moet zorgen dat de bisdommen van zijn provincie fatsoenlijk gedoteerd zijn. Namen is dat niet; en heeft veel minder dan indertijd door den koning was voorzien. Floreffe heeft toen behendig de incorporatie bij het bisdom afgeschud. De aartsbisschop verzoekt Floreffe nu te belasten met een pensioen van 3000 gld. Origineel, *ibid.*, f. 266.

De Cambray, le 16 d'avril 1607. Aartsbisschop aan Richardot. Resumeert den brief aan den goeverneur gezonden en zegt dat hij *deux a trois mil florins* pensioen vraagt voor bisdom Namen. Verzoekt Richardot hieraan teestre *favorable*. Origineel, *ibid.*, f. 268.

12) Rekwest van den bisschop van Namen à leurs Altezes. Hij heeft er reeds in een ander rekwest op gewezen dat zijn bisdom onvoldoend gedoteerd is, vn. omdat de unie met Floreffe niet is doorgedaan. Hij had nu, bij de vacatie der abdij van Floreffe, verzocht het verschil tusschen de beide dotaties te compenseren: of door een pensioen op de abdij, of door assignatie van enkele abdijgoederen bij het bisdom. Thans echter komt hij voorstellen *de remettre le tout au premier pied faisant réunir l'abbaye de Floreffe a la table épiscopale ... Et Vos Altezes Sér. soient servies de commettre l'administration d'icelle abbaye de Floreffe au remontrant, qui espere avec la grace de Dieu de s'en acquieter a leur contentement et d'y maintenir tres bon orde*. Origineel, niet gedateerd, *ibid.*, f. 270. Richardot schreef op den rug: *Bruxelles, le 20 d'avril. R. — Richardot*.

13) *A Bruxelles, le xxj d'avril 1607*. Karel, graaf van Egmont en prins van Gavere aan de aartshertogen. Hij komt nog eens aandringen van deze vacatie van Floreffe gebruik te maken om de dotatie van het bisdom Namen te regelen. Laat men nu of de abdij van Floreffe bij het bisdom inlijven, of een deel van haar goederen, of b. v. de gansche proosdij van Herlaimont (met 2000 gld. inkomen). Het pensioen verhoogden is een onvoldoende maatregel. Origineel, *ibid.*, f. 272.

schrijven aan praeses Richardot, volkomen aansloot ¹⁴).

Vrijwel laat werden de religieuzen van Floreffe op de hoogte gebracht van de — zooals men reeds heeft gevoeld — niet goed vlottende intrigues van den bisschop van Namen. Het hoeft wel geen uitvoerig betoog dat ze dadelijk eendrachtig in de weer kwamen te staan om hun zg. bedreigde vrijheid te verdedigen.

Uit aller naam stuurde prior Jan Roberti aan den praeses van den Geheimen Raad een dringend rekwest, waarin hij niet alleen verzocht de plannen van den bisschop te verijdelen, doch bovendien vroeg het bestaande pensioen met de helft te verminderen liever dan het op om 't even welke wijze zwaarder te maken ¹⁵). Deze smeebrief werd pas geschreven op 6 Mei, toen inmiddels de pogingen van den bisschop blijkbaar het verwachte sukses reeds hadden zien ontglippen. Niettemin, te Floreffe was de onrust ontwaakt; en niet zonder reden zouden alle religieuzen hierom bekommerd zijn: een prelaat te bekomen die, in de thans bedreigde positie, te Floreffe zelf best over alles de hand zou kunnen houden.

Met de bedreiging vanwege den bisschop, had de strijd tusschen de twee vermoedelijke kandidaten automatisch veel van zijn mogelijke hevigheid vooraf verbeurd. Niettemin, reeds vanaf het begin der informatie had een der meest gezaghebbende stemmen, die van Gisbertus Masius, bisschop van den Bosch, weerklonken om Colibrant nadrukkelijk voor de abtelijke benoeming aan te bevelen ¹⁶). Ook na de informatie is Colibrant inmiddels de bevoorrechte kandidaat der oudere confraters van Floreffe gebleven. Zelfs werd,

14) *Faict à Bruxelles, le 24 d'Avril 1607*. Bisschop van Namen aan Richardot. Als men niet wil Floreffe bij het bisdom inlijven, was het misschien goed Herlaimont te incorporeeren. Doch bovendien zou het thans bestaande pensioen van 1000 gld. blijven voortbestaan. Dit zal trouwens voor de abdij geen last zijn, want het gansche inkomen van Herlaimont wordt gebruikt voor onderhoud van Herlaimont. Origineel, *ibid.*, f. 273.

15) *De Floreffe ce vj de may 1607*. Prior Jan Robert, in aller naam, aan Richardot. De abdij heeft veel lasten; veel is verwoest door de stormwinden van Maart 1606. Richardot gelieve te *divertir les desseings et entreprins* van den bisschop. Om goed te zijn zou men het pensioen van 1000 gld. met de helft moeten verminderen. Thans nog lijden de goederen rond Weert veel van de rebellen. Origineel, *ibid.*, f. 275.

16) *De Boisleducq ce ij d'avril 1607*. Masius aan praeses Richardot. Verzoekt Colibrant tot prelaat van Floreffe te benoemen, o. m. *pour estre ledict sire Rombaut grandissime sectateur et amateur des lettres, par ou j'espererois que la susdicte abaye nous donneroit des Pasteurs plus doctes qu'elle n'a jusq'a present*. Colibrant is bovendien allerbekwaamst administrator van de tijdelijke zaken. Origineel, *ibid.*, f. 262.

uit naam van alle de ouderen, de steeds tot schrijven vaardige Gaspar Gellius, thans pastoor te Helmond, afgevaardigd om Colibrant's kandidatuur bij de aartshertogen voor te staan ¹⁷⁾. Doch alsof het landsbestuur den zestigjarigen Colibrant te oud oordeelde om nog het bestuur op te nemen van een (zooals trouwens de gansche Premonstratenzer Orde) naar jonger opvattingen strevende abdij; of liever, omdat men wilde iemand benoemen die best op de hoogte was van wat te Floreffe zelf den laatsten tijd was gebeurd — dit laatste dan met betrekking tot de pogingen van den bisschop van Namen —; besloten werd Colibrant niet tot prelaat te benoemen. Op 4 Juni 1607 werd de prior, Jan Roberti, benoemd ¹⁸⁾.

Colibrant, voor de derde maal mislukt, bleef provisor te Postel.

5. Los van Floreffe.

Het is hier niet de plaats in de bijzonderheden te spreken over de oprichting tot abdij van het hospitium van Postel. We willen enkel even aanduiden hoe de loopbaan van Colibrant haar bekroning vond in de onafhankelijke oprichting als zelfstandig huis en, even later, in de oprichting tot abdij, van de vroegere proostdij ¹⁾.

Na enkele jaren had Colibrant, in ruimer afmetingen herdoende wat hij vroeger te Sorre had verwezenlijkt, te Postel allerbeste uitslagen bekomen. Hij had nieuwe gebouwen opgericht, schulden afgelost, de goederen door bekwame administratie de groote verliezen der jaren van de rebellie doen herwinnen. Gaandeweg werd Postel een huis dat in alle opzicht op zichzelf kon staan, en waarvan de onafhankelijkheid niet alleen in Colibrant's oogen wenschelijk bleek.

Bisschop Masius van den Bosch die — de lezer weet het reeds — voor Colibrant een niet geringe waardeering koesterde, blijkt in

17) Gellius kweert zich van zijn taak in een niet gedateerden brief (April-Mei 1607) van schitterende latiniteit. Uit naam der seniores van Floreffe vertoogt hij dat, in een prelaatsverkiezing, niet alleen het aantal stemmen is te overwegen, doch veeleer *maturior aetas, rerum gerendarum scientia pietate conjuncta et ars oeconomia ceteris omnibus longissime anteponunt*. En deze is buiten twiifel Colibrant. Origineel, *ibid.*, f. 243.

18) *Faict a Bruxelles le 4 de juing 1607*. Roberti wordt benoemd op voorwaarde dat hij aanvaardt aan den bisschop van Namen een jaargeld van 600 gld. te betalen. *Ibid.*, f. 260 r°. Zie *ibid.*, f. 277-279 een kopij der patenten. Verder, *ibid.*, f. 280 verklaart *en la ville de Bruxelles le unziesme jour du mois de juing en l'an 1607* Jan Roberti, *prieur et dénommé prélat* de de benoeming alsmede alle in de patenten opgelegde voorwaarden te aanvaarden.

1) J. Barbier, o.c., dl. I, blz. 321 vlgg.; I. Welvaarts, *Gesch. Postel*, dl. I, blz. 229 vlgg.

deze een sterke stuwkracht te zijn geweest. Het is inmiddels van-zelfsprekend dat hij hierdoor het geestelijk profijt van zijn bisdom op het oog had, en hoopte uit een afhankelijk Postel bekwamer en nederlandsch sprekende pastoors voor de bij Floreffe ingelijfde parochies van zijn bisdom te ontvangen.

Toen prelaat Roberti het "complot" van Colibrant en Masius vernam, wou hij dadelijk naar radikale middelen-van-reactie grijpen, en o. a. Colibrant uit zijn ambt ontzetten. Hij had blijkbaar vergeten hoe Colibrant reeds in 1576 had bewezen voor deze maatregel niet terug te schrikken; en had vooral vergeten dat een abt van Floreffe niet zonder voorafgaande toelating van het staatsbestuur een provisor van Postel uit zijn ambt kón ontzetten. Roberti's optreden was inmiddels voor Masius en Colibrant een spoorslag om met nog bekwamer spoed hun zaak door te zetten ²⁾. En ditmaal werd hun plan met sukses bekroond.

Op 14 Mei 1616 werd Postel tot onafhankelijke proosdij opgericht. En in 1618 werd de proosdij verheven tot rang van abdij. Op 16 Mei 1621 werd Colibrant te Postel tot abt gewijd. Hij overleed te Leuven op 13 Oktober 1626, 82 jaar oud.

Hiermede sluiten we dit kort artikel.

We hopen dat het in verschillend opzicht niet nutteloos zal zijn geweest. We hopen dat het ietwat zal hebben bijgedragen tot beter begrijpen van den toestand onzer abdijen toen de reforme van het Concilie van Trente moest worden toegepast. We hopen dat het zal helpen zich in te denken in de veelvuldige moeilijkheden welke de abdijen moesten doormaken toen, op de uiteenlopend naverkende gevolgen van een nog niet uitterharte aanvaarde reformatie de woelige jaren der nederlandsche rebellie kwamen. En we hopen vooral dat het zal nuttig zijn voor het vervolledigen van een niet oninteressant curriculum vitae, dat totnutoe zeer onvolmaakt was gekend. Tenslotte hopen we dat het nader tot de belangstelling der premonstratenzer historici zal hebben gerukt de figuur van Rumoldus Colibrant die, allèen omdat ze is een figuur van iemand die voor en na de reformatie in de volle beweging van het leven heeft gestaan, die dus na 1605 in de Orde iemand van de oude garde was, ten volle de belangstelling vordert van alwie de studie behartigt van de aloude premonstratenzer gebruiken.

Averbode.

Emiel VALVEKENS, o. Praem.

2) J. Barbier, l.c. vooral het rekwest van Masius dat hij blz. 322 publiceert. Het origineele rekwest staat ARB, l.c., f. 198.